

Рис. 3

Рис. 4

Слайд-кадри ДКМ «Середня швидкість»

Таким чином, як результат аналізу вищеописаного буде висновок про те, що знання значення середньої швидкості не дозволяє розв'язати основну задачу кінематики — визначити положення матеріальної точки (тіла) в будь-який момент часу. Однозначно, за умови відомого значення v_c , задача може бути розв'язана лише для всього того інтервалу часу, для якого визначалась середня швидкість.

Отже, з'являється потреба введення іншої (чи інших) фізичних величин, що характеризуватимуть рух тіла зі змінною швидкістю та завдяки яким можна розв'язати основну задачу кінематики.

Висновки. На наш погляд, варто розробляти і використовувати у навчальному процесі такі демонстраційні комп'ютерні програми, які допомагають учителю при поетапному введенні і формуванні того чи іншого поняття. Вони повинні органічно доповнювати розповідь учителя, не переважувати заняття і зосереджувати увагу на суттєвих ознаках поняття, можуть використовуватись під час самостійної роботи учнів при засвоєнні відповідного поняття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. — К.: Просвіта, 2001. — 416 с.
2. Заболотний В. Ф., Мисліцька Н. А. Демонстраційні комп'ютерні моделі в системі засобів формування фізичних понять. — Вінниця: ВДПУ, 2008. — 110 с.
3. Психологія: Підручник / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук та ін. — К.: Либідь, 2003. — 560 с.
4. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Фізика, 7–11 класи. Бугайов О. І. та інші // Фізика. — 2001. — №22–23. — 94 с.
5. Комп'ютер на уроках фізики: Посібник для вчителів / М. І. Жалдак, Ю. К. Набочук, І. Л. Семечук. — Костопілью РВП «РОСА», 2005. — 228 с.

Ганна СКАСКІВ, Тетяна СКАСКІВ

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті аналізуються переваги впровадження в навчальний процес і застосування комп'ютерних технологій при вивченні української мови, зокрема на уроках із розвитку зв'язного мовлення.

Постановка проблеми. Людство вступило в новий етап розвитку суспільства на основі інформатизації знань і високоефективних технологій. Система освіти покликана розв'язувати принципово нову глобальну проблему — підготовку людини до життя і діяльності в нових для

неї умовах інформаційного світу. Саме система освіти має давати необхідні знання про нове інформаційне середовище, формувати нову культуру й світогляд.

У зв'язку зі швидкими темпами накопичення нової інформації, особливо в гуманітарних науках, необхідно готувати учнів до неперервної освіти, що потребує формування в них навчально-пізнавального інтересу й самостійності пошуків шляхів щодо його задоволення. Потрібно закласти в учнів механізми самоосвіти, самовиховання, саморозвитку, самореалізації, саморегуляції, взаєморозуміння, спілкування, співпраці, необхідності для становлення особистості, здатної без сторонньої допомоги оволодівати знаннями і способами діяльності, розв'язувати пізнавальні завдання з метою подальшого перетворення їх у практичні вміння і навички. І ця властивість особистості формується головним чином у ході самостійної навчальної діяльності учнів.

У сучасних умовах задовольнити вимоги до системи освіти традиційними методами не вдається, тому спроби створення нових, більш досконалих й ефективних засобів навчання, тривають. Актуальними є комп'ютерні технології навчання.

Впровадження комп'ютерів відкриває принципово нові можливості для керування навчально-пізнавальною діяльністю учнів. Вони дозволяють значно збільшити обсяг інформації, яку потрібно засвоїти, завдяки тому, що вона подається більш узагальненою, систематизованою, причому не в статичному вигляді, а в динаміці. Звичайно, найефективніший вплив на людину здійснює та інформація, яка впливає на кілька органів чуття, і запам'ятовується вона тим краще й міцніше, чим більше каналів сприймання було активізовано. Проаналізувавши медичні та психологічні дослідження в галузі сприйняття та оброблення інформації, з'ясували наступне: 83% всієї інформації ми отримуємо за допомогою зорових органів, 11% — слухових, 3,5% — за допомогою запахів, 1,5% — тактильних рецепторів [1; 2].

Запам'ятовування інформації відбувається таким чином: якщо сприймається лише слухова інформація, то засвоюється 20% матеріалу; якщо інформація отримується лише за допомогою зору, то запам'ятовується до 30% матеріалу. За умови комбінованого поєднання слухового та зорового каналів — до 60% отриманої інформації. Звідси й та роль, яку ми відводимо комп'ютеру, як засобу навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Український мовно-інформаційний фонд НАН України разом з Інститутом української мови підготували перший том двотомного Орфографічного словника української мови, який засвідчив можливість успішно застосовувати сучасну комп'ютерну техніку в укладанні словників з деталізованою будовою текстів [10, 25]. Словник, у якому представлено близько ста сорока тисяч реєстрових одиниць, просто, прозоро і багатогранно описує структурні особливості сучасного українського усного мовлення. Словник розрахований на широке коло користувачів: учителів і учнів, викладачів і студентів, лекторів, працівників радіо і телебачення, а також інших сфер усної мовленнєвої практики [10, 28].

ТОВ «ЕР-ДЖІ-ДЕЙТА УКРАЇНА» у 2006 році видало педагогічний програмний засіб (ППЗ) для загальноосвітніх шкіл «Українська мова» (для 5, 6 класів).

ППЗ призначений для:

- 1) розвитку в учнів цілісного сприйняття світу та засвоєння навчального матеріалу з української мови;
- 2) автоматизованої підтримки вивчення нового матеріалу і контролю успіхів та досягнень у вивченні предмету в комп'ютерному класі;
- 3) забезпечення учасникам навчального процесу миттєвого зворотнього зв'язку;
- 4) надання допомоги у засвоєнні навчального матеріалу з української мови завдяки урізноманітненню форм подачі інформації: мультимедійні матеріали, слайди, схеми та малюнки, тексти з гіперпосиланнями, словник термінів тощо;
- 5) сприяння вдосконаленню навичок роботи з комп'ютером.

ППЗ, призначений для широкого кола користувачів, забезпечує роботу у таких режимах:

- використання на окремому комп'ютері;
- використання на кількох комп'ютерах, які з'єднані локальною мережею під керуванням комп'ютера вчителя.

Для роботи у локальній мережі ППЗ забезпечує:

- трансляцію з комп'ютера вчителя на учнівські уроків, створених вчителем за допомогою конструктора;
- моніторинг роботи учнів у локальній мережі з комп'ютера вчителя;
- збір даних про результати роботи учнів з тестовими завданнями, збереження статистики, відповідей учнів, виведення зібраної інформації на окремий носій, екран, друк тощо.

Мета статті — продемонструвати переваги і ефективність активного впровадження в навчання дітей української мови комп'ютерних технологій, які полегшують виконання поставлених завдань, розвивають вміння працювати з комп'ютерними програмами та довідниками.

Життя ставить перед учителем нові вимоги, завдання, проблеми, їх багато, не всі можна вирішити одночасно. Але є саме такі, здійснення яких залежить від педагога. Це проблема якості уроків, проведення яких неможливе без урізноманітнення їх форм, методів і прийомів [12, 7].

Технологічний аспект когнітивної методики навчання української мови, не впливаючи на зміст чинних програм, стосується насамперед вибору й ефективного поєднання форм, методів, прийомів, засобів навчання і спільної діяльності вчителя і учнів. Вона спирається на педагогічні інновації, пов'язані із застосуванням інтерактивних методів навчання, під якими розуміємо методи, що спонукають учнів до взаємодії, діалогу з іншими суб'єктами навчального процесу (учителем, учнем) та засобами навчання, зокрема комп'ютером [9, 7].

У процесі тривалого розвитку теорії і практики навчання української мови в школі вироблено струнку систему завдань і вправ, спрямованих на засвоєння теоретичного матеріалу, формування мовних та мовленнєвих умінь і навичок учнів, перевірку якості засвоєного. Письмові роботи потрібно поєднувати з усними, які не рідко передують їм [2, 21]. Мовленнєва діяльність включає чотири види — аудіювання, читання, говоріння і письмо. За останніми науковими даними, час, що витрачається на ці види діяльності, розподіляється таким чином: аудіювання — 45 %, говоріння — 30%, читання — 6%, письмо — 9%. Аудіювання та читання (слухання і розуміння усного мовлення) є рецептивними видами мовленнєвої діяльності, а говоріння і письмо — продуктивними. Використання при проведенні такого типу робіт, як читання та аудіювання, інформаційних технологій спрощує роботу вчителя — учні слухають або читають текст з комп'ютера, а потім виконують тест. Не менш важливим є використання комп'ютера при проведенні переказів, що включає в себе слухання, розуміння, відтворення, а також створення власних висловлювань (при творчому переказі). Це допомагає зекономити час таким чином: не треба на дошці записувати план тексту — він автоматично з'являється на комп'ютері кожного учня. Інформаційні технології допомагають і в роботі над творчим переказом — дає змогу вчителю наочно продемонструвати поділ тексту на складові частини, вказати місця, куди можна вводити мікротеми.

Інформатика загалом має модернізуючий вплив на всі сфери суспільного життя, але сфера навчання і виховання особливі в цьому відношенні.

Використання інформаційних технологій дає можливість:

- пропонувати учням завдання різних рівнів складності;
- урізноманітнити та збагатити методичний апарат виконання учбових завдань з розвитку зв'язного мовлення;
- використовувати як в цілому віртуальні уроки, так і їх окремі фрагменти;
- перевіряти шляхом тестування ступінь сформованості відповідних комунікативних умінь учнів;
- отримувати теоретичну інформацію;
- здійснювати підтримку групових, індивідуальних, індивідуально-групових форм навчання при формуванні комунікативних умінь в умовах класно-урочної системи організації навчального процесу;
- підвищити ефективність формування практичних знань, умінь, навичок з синтаксису та граматики української мови;
- створити умови для здійснення самоконтролю знань в процесі виконання учбових завдань та тестування.

Висновки. Досвід переконує, що комп'ютер сприяє не тільки розвитку самостійності, творчих здібностей учнів, його застосування дозволяє змінити саму технологію надання освітніх послуг, зробити урок більш наочним і цікавим. Він забезпечує активізацію діяльності вчителя та учнів на уроці, сприяє здійсненню диференціації та індивідуалізації навчання, розвитку спеціальної або загальної обдарованості, формуванню знань, посилює міжпредметні зв'язки. Це дає можливість покращити якість навчання.

Серед зазначених технологій використовуємо такі їх види:

- інформаційні технології;
- електронні підручники;
- окремі типи файлів (зображення, відео-, аудіо-, анімації);
- розроблені авторські уроки (інтеграція різних об'єктів в один — формат презентації).

Використання ІКТ сприяє тому, що за короткий час особистість спроможна засвоїти та переробити великий обсяг інформації. Саме тому, на нашу думку, наочне подання інформації має велике значення під час проведення уроків розвитку зв'язного мовлення.

Власний досвід створення та використання презентацій у процесі вивчення української мови дозволяє визначити низку факторів, які впливають на ефективність навчально-виховного процесу:

- зростання впливу виступу на аудиторію, оскільки значний обсяг інформації сприймається зоровими та слуховими рецепторами одночасно;
- полегшення розуміння і сприйняття поданого матеріалу;
- запам'ятовування навчального матеріалу на значний період;
- збільшення психологічної вірогідності прийняття правильних висновків, суджень, узагальнень;
- скорочення часу на розкриття проблеми.

У своїй практичній діяльності найчастіше використовуємо презентації, створені за допомогою програми Power Point.

Компонування матеріалу програми в цьому випадку слугує своєрідною формою опорного конспекту. Вважаємо, що систематичне використання комп'ютера на уроці, зокрема систем презентацій, сприяє наступному:

- підвищенню якісного рівня використання наочності на уроці;
- зростанню продуктивності уроку;
- реалізації міжпредметних зв'язків;
- організації проектної діяльності учнів зі створення навчальних програм під керівництвом учителів інформатики та української мови;
- логічному викладу навчального матеріалу, що значно підвищує рівень знань учнів;
- покращенню взаємин «учень — учитель», особливо з учнями, які зазвичай захоплюються інформатикою;
- сприйманню школярами комп'ютера як універсального інструмента для роботи в будь-якій галузі людської діяльності.

Звичайно, що уроки з використанням комп'ютерних технологій потребують значної підготовки педагога. Учитель повинен вміти користуватися різноманітними програмами: графічними, *flesh*-анімації, *web*-редактора, програмами для створення презентацій, програмами для роботи зі звуком та відео тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтина О. И. Информатизация гуманитарного образования // Педагогика. — 1990. — №1.
2. Біляев О. Методика мови як наука // Дивослово. — 2002. — №11.
3. Информатизация средней освіти: програмні засоби, технології, досвід, перспективи / Ред. В. М. Мадзігон та Ю. О. Дорошенко. — К.: Наукова думка, 2003.
4. Інформаційні технології в навчанні. — К.: Видавнича група ВНУ, 2006.
5. Мархель И. И. Компьютерная технология обучения // Педагогика. — 1990. — №5.
6. Микитюк В. Тестування знань з теорії літератури // Дивослово. — 2006. — №5.
7. Оксман В. М. Компьютерная грамотность и профессиональная компетентность // Педагогика. — 1990. — №4.

8. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за заг. ред. О. М. Пехоти. — К.: А.С.К., 2001.
9. Пентилюк М., Нікітіна А., Горюшкіна О. Концепція когнітивної методики навчання української мови // Дивослово. — 2004. — №8.
10. Пещак М. Комп'ютерне відтворення сучасної української орфоєпії // Дивослово. — 2003. — №2.
11. Сороко Н. В. Реалізація діяльнісного підходу при комп'ютерному навчанні в умовах оновлення мовної освіти в Україні // Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору: Зб. наук. праць / За ред. В. Ю. Бикова, Ю. О. Жука. — К.: Атіка, 2004.
12. Юрчук Т. П. Активізація розумового й творчого мислення на уроках словесності // Вивчаємо українську мову та літературу. — 2008. — №11(159).

Галина ПОЛЮГА

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВНЗ

У статті розглянуто питання доцільності використання мультимедійних засобів у навчальному процесі ВНЗ, проаналізовано дидактичні можливості та ефективність комп'ютерних презентацій.

Інформаційні технології — вимога сьогодення, що дозволяє створити суспільство, засноване на знаннях. Новітні інформаційні технології стрімко ввійшли в усі сфери нашого життя, стали такою ж реальністю, як телефонний зв'язок чи подорожування літаком. Вони спрощують спілкування та співробітництво. Суспільство, яке дбає про своє майбутнє, має усвідомити колосальні можливості, привнесені новими інформаційними технологіями, та навчитися грамотно застосовувати їх у навчально-виховному процесі.

Ведуться дискусії з приводу ефективності та доцільності використання інформаційних технологій на уроках чи заняттях у ВНЗі, але не використовувати їх було б безглуздом. Можливості сучасного уроку й системи освіти значно розширюються завдяки використанню мультимедійних, інтерактивних технологій, Інтернету. Сьогодні перед педагогами стоїть важливе завдання — виховати та підготувати молодь, спроможну активно включитися в якісно новий етап розвитку сучасного суспільства, пов'язаний з інформацією. Ні для кого не є новиною, що дитина опановує комп'ютер раніше, ніж навчається грамотно писати та читати. Згідно з сучасною концепцією навчання дедалі більше уваги приділяється оптимізації та індивідуалізації шкільної освіти.

Проблемами підвищення якості вищих навчальних дисциплін засобами мультимедійних технологій займалися Н. В. Морзе, Н. П. Дементієвська, І. В. Засядько, Л. І. Скалій, Л. Й. Ястребов та інші.

В Україні використання інформаційних технологій у навчальному процесі, окрім уроків інформатики, почалося декілька років тому. До цього мало хто використовував інформацію з Інтернету з дидактичною метою. Але за останні роки наше суспільство зробило крок уперед.

Комп'ютери стрімко увійшли в різноманітні сфери нашої повсякденної діяльності, тому широке запровадження комп'ютерної техніки в процесі навчання є важливим завданням. Найоптимальнішими є такі етапи оволодіння цими технологіями.

Необхідним є осмислення критеріїв доцільності використання мультимедійних засобів в процесі навчання:

- підвищується ефективність навчання, ніж при використанні традиційних засобів навчання;
- неможливість реалізації певних засобів навчання у вигляді матеріальних об'єктів (оригінали у природних або штучних умовах);
- недостатня наочність та зрозумілість або надлишкова складність відповідних вербально-знакових, графічних (статичних або динамічних), знакових, логічно-математичних моделей.

Використання мультимедійних технологій не може забезпечити суттєвого педагогічного ефекту без суб'єкта, оскільки ці технології є тільки засобами навчання, ефективність яких залежить від умінь їх використання викладачем для досягнення педагогічних цілей на основі гли-